

*Privim lumea o singură dată, în copilărie.
Restul este amintire.*

Louise Glück

CARTEA MEMORIEI

Dacă citești aceste rânduri, probabil că te întrebi cine ești. Îți dau trei indicii.

Primul indiciu: Tocmai ai stat toată noaptea ca să termini un referat la literatură despre *The Poisonwood Bible*¹. Te-a luat somnul puțin în timp ce scriai și ai visat că te sărutai cu James Monroe, al cincilea președinte al Statelor Unite și promotor al Doctrinei Monroe.

Al doilea indiciu: Îți scriu din pod, de la fereștrucă rotundă pe care o știi, cea din capătul dinspre răsărit al casei, unde tavanul aproape că se unește cu podeaua. Munții Verzi² tocmai au redevenit verzi după o ciudățenie de ninsoare fleșcăită și apoasă și abia dacă reușești să-l vezi pe Puppy în întunericul dimineții cum își face salturile matinale în sus și în jos pe coasta dinspre noi, în felul lui inutil și bucuros. După cum se aude, găinilor le-ar trebui mâncare.

Presupun că eu ar trebui să le dau. Găini tâmpite!

Al treilea indiciu: Încă trăiești.

Mai știi cine ești?

Tu ești eu, Samantha Agatha McCoy, într-un viitor nu atât de îndepărtat. Scriu asta pentru tine. Ei spun că memoria mea nu va mai fi la fel, că voi începe să uit lucruri.

¹ Barbara Kingsolver, *The Poisonwood Bible* (1998), carte despre o familie de misionari americani care se mută în 1959 din America în satul Kilanga din Congoul Belgian, într-o perioadă de mari transformări politice și sociale.

² The Green Mountains, lanț muntos din Vermont, SUA.

La început puține, pe urmă o grămadă. Așadar, scriu ca să-mi amintesc.

Nu va fi un jurnal, un caiet de însemnări intime zilnice sau ceva asemănător. În primul rând, este un fișier .doc din laptopul micuț pe care îl car cu mine pretutindeni, așa că să nu romanțăm. În al doilea rând, prevăd că atunci când îl voi termina (poate că niciodată) va depăși cu mult dimensiunile și întinderea unui jurnal tipic. Este o carte. Posed abilitatea înăscută de a scrie prea mult. De pildă, referatul despre *The Poisonwood Bible* trebuia să aibă cinci pagini și a ajuns de zece. Alt exemplu: am răspuns pe larg la toate întrebările din cererea de admitere la New York University, ca să aibă comisia de unde să aleagă. (A mers – m-au admis.) Și încă unul: am scris și continui să editez pagina de pe Wikipedia a Liceului Hanover, probabil cea mai lungă și mai amănunțită pagină de pe Wikipedia a unui liceu din toată țara, lucru tare nostim, căci din punct de vedere tehnic nici măcar n-ar trebui să pot merge la Liceul Hanover, deoarece după cum știi (sper), nu locuiesc în New Hampshire, locuiesc în Vermont, dar după cum de asemenea știi (sper), South Strafford este un orașel cu cinci sute de locuitori și n-am cum să fac liceul la blestematul de magazin universal. Așa că am cumpărat în rate vechea camionetă a tatei și am găsit niște porțițe în regulamentul școlar regional.

Scriu această carte pentru tine. Cum ai mai putea uita ceva cu un astfel de document la îndemână? Consider-o articolul dedicat ție din enciclopedie. Nu, consider-o dicționarul tău.

Samantha (substantiv propriu, nume): Samantha este un nume american și evreiesc. În engleză are înțelesul de „cel care ascultă“. În ebraică s-ar traduce prin: „Ascultă, nume al lui Dumnezeu.“

Ascultă, nume al lui Dumnezeu, cartea asta n-ar trebui să fie una siropoasă, dar s-ar putea să devină. Am

experimentat partea cu emoțiile în școala generală și nu ne-a păsat de ele, dar s-au strecurat înapoi în viața noastră.

Emoțiile au revenit ieri în biroul doamnei Townsend.

Doamna Townsend (substantiv propriu, persoană): un consilier școlar care te-a lăsat să încerci toate cursurile pentru avansați la care ai vrut să te înscrii, chiar dacă nu se potriveau cu orarul tău, și care te-a anunțat de existența tuturor burselor știute pentru femei, ca să nu fii nevoită să-ți ruinezi părinții. Arată ca o Oprah mai oboșită și, pe lângă Elizabeth Warren, membră a congresului, este modelul tău.

Bun, deci stăteam în biroul doamnei Townsend, verificând să nu fi ratat niciun termen de predare a vreunei lucrări, pentru că mama și cu mine a trebuit să mergem de două ori luna trecută la geneticianul din Minnesota. N-am avut nici măcar o vacanță de primăvară ca lumea. (Scriu asta de parcă aș fi avut vreodată vacanță de primăvară, dar speram măcar să fac o pregătire zdravănă cu Maddie, peste numai o lună începe Concursul Național de Dezbateri.)

Voi încerca să reconstitui scena:

Pereți albi acoperiți cu afișe vechi pe care scrie: LAPTELE FACE BINE ORGANISMULUI – rămase de la fostul consilier, pentru că doamna Townsend a fost mult prea ocupată de când s-a angajat, în urmă cu cinci ani, ca să mai apuce să le înlocuiască. Eu, pe un cub tapițat care se vrea o variantă deșteaptă și modernă de scaun, dar care nu-i decât un cub. În fața mea, doamna Townsend, cu un pulover galben și cu părul zburlit în toate direcțiile, cu bucle negre, groase.

O rugam să-mi acorde o amânare de douăzeci și patru de ore pentru predarea referatului despre *The Poisonwood Bible*.

Doamna T: De ce-ți trebuie o amânare?

Eu: Sufăr de-o chestie.

Doamna T (*cu ochii în ecranul calculatorului și dând clicuri*): Ce chestie?

Eu: Căutați pe Google „Niemann-Pick tip C“.

Doamna Townsend tastează și începe să citească.

Doamna T (*mormăind*): Poftim?

I-am urmărit ochii mișcându-se. Dreapta, stânga, dreapta, stânga, de-a curmezișul ecranului. Îmi amintesc asta.

Eu: Este foarte rară.

Doamna T: Ce vrei să spui cu Neeber Pickens asta? E o glumă?

A trebuit să râd în ciuda feței ei încruntate, încă mai citea.

Eu: Niemann-Pick tip C. Simplu vorbind, înseamnă demență.

Doamna Townsend își desprinde ochii de la calculator, cu gura rămasă deschisă.

Doamna T: Când ai fost diagnosticată cu așa ceva?

Eu: Inițial, acum două luni. A urmat un du-te-vino ca să se confirme. Dar, da, am sigur boala.

Doamna T: Urmează să-ți pierzi memoria? Să ai halucinații? Ce s-a întâmplat?

Eu: E ceva genetic. Strămătușa mea a murit de așa ceva când era mult mai tânără decât sunt eu acum.

Doamna T: A murit?

Eu: Boala se întâlnește des în rândurile canadienilor francofoni, iar mama este la obârșie canadiană francofonă, așa că...

Doamna T: Scuză-mă, a murit?

Eu: Eu n-o să mor.

Nu cred că a auzit partea asta cu mine care n-o să mor, ceea ce probabil că-i mai bine, pentru că în acest moment e o afirmație pe care n-o pot nici confirma, nici infirma. Ceea ce știu și am uitat să-i spun doamnei Townsend (iertăți-mă, doamnă T) este că persoanele de vârsta mea care prezintă simptome (fără să le fi avut când erau de vârste mai mici) sunt extrem de rare. De obicei, copiii fac boala de foarte mici și corpul lor nu rezistă. Așa că avem de-a face cu „o evoluție diferită“, a zis doctorul. L-am întrebat dacă asta era bine sau rău. „În acest moment, cred că este bine.“

Doamna T (*cu mâna la frunte*): Sammie, Sammie.

Eu: Deocamdată sunt bine.

Doamna T: Of, Doamne! Da, dar... vorbești cu cineva? Cum se descurcă părinții tăi? Vrei să te duci acasă?

Eu: Da. Bine. Nu.

Doamna T: Spune-le să-mi telefoneze.

Eu: Bine.

Doamna T (*aruncând brațele în sus*): Și mi-ai spus asta cerându-mi o amânare pentru predarea referatului la literatură? Nici nu trebuie să-l scrii, ce naiba! Nu trebuie să faci nimic. O sun chiar acum pe doamna Cigler.

Eu: Nu, nu-i nevoie. Scriu lucrarea la noapte.

Doamna T: O sun bucuroasă, Sammie. Asta-i o treabă serioasă.

Da, cred că-i grav. Boala Niemann-Pick (există trei tipuri – A, B și C – iar eu am tipul C, căruia i se spune de obicei NPC, singurul C¹ pe care l-am primit vreodată, ha, ha, ha) apare atunci când se acumulează în ficat și în splină colesterol rău care conduce apoi la formarea unor depozite

¹ În sistemul american de învățământ, calificativele sunt consemnate cu litere. C ar fi echivalentul aproximativ al notei 7.

reziduale în creier. Depozitele astea afectează funcția cognitivă, funcția motorie, memoria, metabolismul – toate activitățile. Eu încă n-am niciun astfel de depozit, dar s-ar părea că prezint simptomele bolii de aproape un an. Interesant ce nume dau ei unor lucruri pe care eu le-am considerat doar niște ticuri mai ciudate. Uneori parcă aș adormi după ce râd. Asta se numește cataplexie. Alteori mă întind după solniță și n-o nimeresc: asta-i ataxie.

Nimic din toate astea nu se compară însă cu pierderea memoriei. Așa cum știi (eu continui să sper!), sunt membră în echipa de dezbateri. Memoria este cumva punctul meu forte. N-am participat dintotdeauna la dezbateri, dar dacă nu deveneam membră a echipei acum patru ani, fără glumă, probabil că deveneam dependentă de fumat iarbă. Sau de povești erotice. Sau de ceva asemănător. Hai să-ți spun povestea:

A fost odată ca niciodată, Viitoare Sam, o vreme când aveai paisprezece ani și erai nemaipomenit de nepopulară (încă mai ești), când te simțeai străină de toate și nu-ți găseai locul în liceu. Părinții nu-ți cumpărau haine la modă, erai prima eliminată la Măgărușul, nu știai că trebuia să spui „pardon“ după ce râgâiai și deveniseși o enciclopedie ambulantă de animale mitologice și de vehicule spațiale imposibile din punct de vedere științific. Mai simplu spus: îți păsa mai mult de soarta Pământului de Mijloc din cărți decât de lumea în care trăiai.

Pe urmă, mama te-a obligat să te înscrii la un club de activități extrașcolare, iar masa echipei de dezbateri era prima la târgul de cluburi. (Aș vrea eu să fi fost mai spectaculos de-atât!) În orice caz, totul s-a schimbat. Creierul pe care îl foloseai până atunci ca să memorezi specii de extraterestri l-ai folosit apoi ca să reții gânduri omenești, evenimente, moduri de a gândi care legau casa ta dintre munți de o desfășurare istorică grandioasă, una la fel de

plină de nedreptate, triumf și lăcomie ca poveștile după care te dădeai în vânt, numai că asta era adevărată.

În plus, te pricepeai. După atâția ani de devorat cărți, era de-ajuns să arunci o privire asupra unui pasaj și să-l repeți pe urmă cuvânt cu cuvânt, zece minute mai târziu. Lipsa ta de bună-creștere a devenit un avantaj, pentru că nu-i nevoie de bună-creștere ca să-ți impui punctul de vedere. Dezbaterile te-au făcut să înțelegi că nu trebuia să te pierzi în lumi inventate ca să experimentezi viața dincolo de Upper Valley. Ți-au dat speranță că puteai fi tu însăși rămânând totuși în lumea reală. Te-au făcut să te simți grozavă (deși în continuare nepopulară). Te-au făcut să vrei să te descurci mai bine la școală, pentru ca atunci când urma să ajungi în lumea adevărată să te poți ocupa cu adevărat de toate problemele pe care le dezbăteai.

Așa că da, de-atunci încoace m-am numărat cu mândrie printre persoanele care umblă pe holurile liceelor la sfârșit de săptămână și vorbesc singure, dezbătând chestiuni de justiție socială cu un milion de kilometri pe oră. Da, ciudații ăia cărora li se pare amuzant să citească miile de articole pe care le dă la iveală o căutare pe internet despre cazul *Roe versus Wade*¹ și să le recite apoi la răstimpuri pe un podium în fața altei persoane, într-o bătălie retorică pe viață și pe moarte. Cei care se cred avocați adolescenți, cei care se îmbracă în costum. Îmi place de mor treaba asta.

Iată de ce mă bâlbâi acum la ședințele de pregătire, de ce inventez scuze atunci când lipsesc de la sesiunile de documentare pentru că am programare la doctor și de ce trebuie să mă mobilizez în oglindă la concursuri. Înainte să mi se întâmple asta, memoria era biletul meu norocos. Priceperea mea de a ține minte lucruri mi-a adus burse. Memoria m-a ajutat să câștig concursul de ortografie pe

¹ Decizie istorică a Curții Supreme din SUA într-un proces legat de dreptul la avort.

regiune când aveam unsprezece ani. Iar acum urmează s-o pierd. Asta mi se pare de neconceput.

CA SĂ VEZI.

Înapoi în birou, unde îi pot auzi pe cei de pe hol cum își strigă unii altora lucruri prostești.

Eu (*acoperind zgomotul*): Nu-i nevoie. Și îmi puteți da numele cursului de pregătire pentru facultatea de drept de la NYU? Știu că li se adresează doar studenților din primii ani, dar cred că aș putea...

Doamna T scoate un sunet înfundat.

Eu: Doamnă T?

Doamna Townsend trage niște șervețele din sertar și începe să se șteargă la ochi.

Eu: Vă simțiți bine?

Doamna T: Pur și simplu nu pot să cred.

Eu: Mda. Trebuie să mă duc acum la ora de ceramică.

Doamna T: Iartă-mă. Este o veste șocantă. (*Își drege vocea.*) Va trebui să lipsești mult de la școală?

Eu: Nu până în mai, în preajma examenelor de sfârșit de an. Dar nu va fi decât un drum scurt la specialist. Probabil doar pentru control.

Doamna T: Ești foarte puternică.

Eu (*încep să-mi strâng lucrurile, pregătindu-mă să plec*): Încerc.

Doamna T: Te știu de când erai o fetiță de paisprezece ani cu (*își pune degetele cerc în jurul ochilor*) niște ochelari micuți.

Eu: Port și acum ochelari.

Doamna T: Altfel de ochelari. Mai sofisticăți. Arăți a domnișoară acum.

Eu: Mulțumesc.

Doamna T: Sammie, stai puțin!

Eu: Da.

Doamna T: Ești foarte puternică, dar... Dar având în vedere totul... (*Doamna T începe din nou să hohotească înfundat.*)

În acel moment am început să simt o încordare neplăcută în fundul gâtului, pe care am pus-o în clipa aceea pe seama efectelor secundare ale calmantelor pe care le luam. Doamna T chiar fusese alături de mine încă de când eram boboacă. Era singurul adult care mă asculta cu adevărat.

Părinții mei încercau și ei, desigur, dar numai pentru cinci minute, între mersul la serviciu, hrănitul fraților mei mai mici și reparatul vreunei găuri din casa noastră de rahat de pe coasta muntelui. Lor nu le pasă de nimic din ce fac eu, atâta vreme cât nu-mi las frații să se prăpădească și îmi fac treburile domestice. Când i-am spus doamnei Townsend că o să câștig Concursul Național de Dezbateri, o să mă duc la NYU și o să mă fac avocat pentru drepturile omului, primul lucru pe care l-a spus a fost: „Hai să facem toate astea să se întâmple.“ A fost singura care m-a crezut.

În ce privește ce-a spus mai departe, cu riscul să fiu melodramatică, putea la fel de bine să-mi bage mâna pe esofag și să mă înșface direct de inimă.

Doamna T: Crezi că te mai descurci să mergi la facultate?

Explozie în cap.

Eu: Poftim?

Doamna T (*arătând spre ecranul calculatorului*): Asta pare... adică, o să mai citesc o dată, dar boala pare să afecteze totul. Ar putea face prăpăd.

Eu: Știu.